

Lapin yliopiston lausunto yliopistojen koulutusvastuiden muuttamista koskevista esityksistä.

Tausta: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyynnön yliopistojen koulutusvastuiden muuttamista koskevista esityksistä, VN/26913/2021.

Lapin yliopisto tervehtii ilolla mahdollisuutta lausua kommenttinsa yliopistojen uusia koulutusvastuita koskeviin muiden yliopistojen esityksiin (oikeustieteiden ja yhteiskuntatieteiden esitykset).

Pohjoisena ja laajalla maantieteellisellä alueella operoivana tiede- ja taideyliopistona Lapin yliopisto pitää tärkeänä sitä, että yliopistosysteemi (kokonaisuus ja yksittäiset yliopistot) pystyy joustavasti reagoimaan todennettuihin alueellisiin ja yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Tämä tulisi toteuttaa ensisijaisesti yliopistojen välisenä yhteistyönä. Yhteistyön korostaminen on myös ollut pitkään Opetus- ja kulttuuriministeriön kansallisen korkeakoulukentän ohjauksellinen linjaus, jota on edellisen OKM:n sopimuskauden aikana pyritty vahvistamaan vuorovaikutteisella valmisteluprosessilla. Ministeriön ohjauksella on pyritty rohkaisemaan yliopistoja vahvaan yhteistyöhön esimerkiksi toiminnan suuntaamisessa, alakohtaisissa kehittämistoimissa ja keskinäisessä työnjaossa. Etenkin koulutuslaajennusten toteuttamisessa yliopistojen yhteistyövelvoite on vahva; korkeakouluja kannustetaan profiloitumista vahvistaviin koulutuksen yhteistyöjärjestelyihin.

Oikeustieteellisen alan uutta tutkintokoulutusavausta (Vaasan yliopisto) Lapin yliopisto ei pidä perusteltuna. Alan tutkintokoulutuksesta vastaavien asiantuntijoiden suurin huolen aihe on juridiikan osaamisen ja erityisesti joidenkin sen erityisalojen resurssivaje. Oikeustieteellisellä alalla on vahva vetovoima yksityisellä sektorilla, joka palkkaetunsa vuoksi pystyy tarvittaessa rekrytoimaan osaajat elinkeinoelämän palvelukseen. Hyvänä esimerkkinä tästä on perhe- ja jäämistöoikeuden ala sekä sosiaali- tai hyvinvointioikeus; professuurin edellyttämän osaamisen tasolla olevia asiantuntijoita on kansallisesti harvassa. Alan yliopistojen kesken yhteistyö voi osin ratkaista rekrytointihaasteita, mutta tutkintokoulutuksen järjestäminen pitkäjänteisesti edellyttää pysyviä rekrytointiratkaisuja.

Oikeustieteellisellä alalla on viime vuosina nostettu merkittävästi tutkintokoulutuksen määrää. Kansallisista vaateista oikeustieteellisen alan yliopistoille kohdennetut koulutuspaikkalaajennukset on kokemusten mukaan voitu tehdä resurssitehokkaasti ja keveämmällä hallinnollisella kulupainotuksella, koska laajennukset pohjautuvat olemassa oleviin hyvin toimiviin ja tehokkaisiin rakenteisiin. Koulutuslaajennuksiin sitoutumisen yhtenä motivointina yleisesti ajateltiin olevan käsitys, että näinkin merkittäväällä laajennuksella oikeustieteellisen alan yliopistot Suomessa pystyvät ja sitoutuvat vastamaan alueellisiin ja kansallisiin työvoimatarpeisiin ja huolehtimaan riittävästä määrällisestä tutkintokoulutuksen laajuudesta hyvällä laadulla. Tästä näkökulmasta tarkastellen uusien tutkintokoulutusavausten legitimointi olisi ennakoimaton ja yllättäväkin ratkaisu.

Kansallisen resurssienkäytön ja tutkintokoulutustoiminnan pitkäjänteisen luonteen takia olisi paljon järkevämpää pyrkiä turvaamaan olemassa olevien yksiköiden koulutus- ja tutkimusresurssit, kuin perustaa uusia yksiköitä ilman uusia resursseja tai ottamalla resurssit vanhoista yksiköistä, jotka jo nyt toimivat resurssinäkökulmasta äärirajoilla. Lapin yliopisto on myös huolissaan akateemisen laadun puolesta; laadukas, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti vaikuttava tieteellinen tutkimus (tutkimusyksikkö) on useamman vuoden systemaattisen kehittämistyön tulosta, jonka varaan voidaan turvallisesti rakentaa sekä perustutkintokoulutusta että tieteellistä jatkotutkintokoulutusta.

Mikäli vahvasti alueellisiin koulutustarpeisiin vastaaminen edellyttää uuden tutkintokoulutuksen aloittamista, on ne tehtävä harkiten ja varmistaen, että mahdolliset kokeilut ja neuvottelut ohjauksenalalla toimivien lähiyliopistojen kanssa on toteutettu todennettavasti. Lisäksi tulisi varmistaa, että uudella avauksella on riittävä tieteellinen osaamisperusta, jota syventämällä voidaan vastata normatiivisesti säädeltyyn koulutusalaan.

Rehtori Antti Syväjärvi

Lapin yliopisto